

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

NR. 4 APRIL 1955

10. ÅRGANG

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Hasseris Bryggeri

Mineralvands- & Mostefabrik

Tlf. 5177

Aalborg

I. L. Moosdorf

N. Ebbesensgade 11-13

Tlf. 1778

Aalborg

Christoffersen & Olsen

Aalborg

N. P. Nielsen

Tuborg og Kongens Bryghus
Depot
Aalborg

J. Sigtenborg

Kvissel

Laur. C. Hahn

Foderstoffer - Trælast -
Bygningsartikler

Bindsløv

Frederikshavn

Tlf. 4 — 64 — 124

Tlf. 1247

A/M »Fladstrand«

Frederikshavn

Harald Espersen

Frederiksgade

Skive

Skotøjsbørsen

Struer

**REKLAME OG
TRYKSAGER
af enhver art**

MIDTJYDSKE REKLAME - BUREAU

Bredgade 9 Herning Tlf. 1952

Jyden A/S

Aalestrup

Automobilforretningen Vulkan

Aut. General Motor Forhandler
K. Knudsen

Holstebro

Tlf. 1100 (fl. lin.)

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—16).

Telf.: Om dagen Minerva 1336 om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopossiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlem.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2 nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsoophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører, Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens. Næstformand: Militærattaché, Fl. B. Larsen, Stockholm.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh. Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund, Ordrup 5075.

Sekretær: Tobækshandler Sv. Darling, Hillerød.

Den øvrige bestyrelse:

Damtoft, Aage E., præst, Vesterbro 76, Ålborg. Fosmark, Johs., overlærer, Redaktør af Pigtråd. Slagelsegade 9, 2., Kbh. Ø., Øbro 8537. Holt, Paul, seminarieforsøger, cand. mag., Århus. Jespersen, Otto, landsretssagfører, Søndergade 72, Århus. Johansen, P. A., arkitekt, Bernstoffslunds Allé 80, Charlottenlund. Kjeldsen, K., oberstløjtnant, Odense. Kæraa, Leo, tandteknikermester, Banegårdspladsen, Århus. Leth, O., bibliotekar, Johnstrupsvej 8, Sorø. Loft, Johs., gas- og vandmester, de Mezasvej 18, Århus. Mahler, P. E., førstelærer, Nr. Søby Skole, Nr. Søby, Fyn. Møller, Poul, fabrikant, Skive. Næsted, Børge, læge, Sadolinsgade 9 st. th., Odense. Olesen, Otto W., boghandler, Randers. Olesen, O., kontorchef, Grønnegade 18 A, Herning. Rambusch, H., landsretssagfører, Kongensgade 49, Esbjerg. Riis, Poul, pastor, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø. Tria 3101. Schmidt, Otto, prokurist, Kolding. Thestrup, K. (M. F.), dommer, Herning. Thorsøe, Holger, købmand, Sønderborg.

BLADET PIGTRÅD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling, St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—16) Minerva 1336.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2. sal, København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30—18,30).

FORRETNINGSFØRER

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Hak Jørgensens Bogtrykkeri, Ejby pr. Glostrup.

Afleveret til postvæsenet den 16. april

Kammeratskabsstævnet blev en stor succes

Begivenhedsrige dage i harmonisk ånd

Kammeraternes Hjælpefonds stævne den 19. og 20. marts fik et strålende forløb.

425 kammerater incl. konerne havde efterkommet indbydelsen. Langt de fleste var kammerater fra de tyske koncentrationslejre. 180 jyder havde trodset den lange afstand og havde taget fri fra de daglige pligter for at kunne være sammen med kammerater for at fejre 10-året for befrielsen.

For den egentlige befrielse for tysklandsfangerne var jo ikke den 4. maj, men martsdagene, da Folke Bernadotte satte ind med sin aktion til redning for mange.

Når hele stævnet blev så vellykket, må der nævnes mange årsager.

En ikke uvæsentlig årsag var, at der under hele stævnets mange taler ikke kom een mislyd frem. Man lod alt det meget ligge, som i efterkrigstiden har trukket skillelinier op mellem kammerater fra frihedskampen. Man ville mindes befrielsen. Man ville glæde sig over den. Man ville slappe af og for en weekend helt hellige sig kammeratskabet.

Arrangementet var stort og omfattende, og det var vel tilrettelagt. Der var tænkt på alt for at skabe hygge og fest.

Der var vist omtanke og iderigdom på alle områder.

De første kom om morgenen

Allerede lørdag morgen begyndte stævnedeltagerne at ankomme med morgenbådene og med lytogene. De sidste 25 kom kl. 14. Det var sydslesvigerne. De havde jo også en lang vej.

Den første sammenkomst foregik kl. 13,30 på National Scala. Man grupperede sig ved borde, der havde skilte med navnene på lejrene:

Dachau, Neuengamme, Sachsenhausen o. s. v.

Politiets orkester spillede under direktion af kapelmester Poul Aggesø. Stævnelederen arkitekt H. Kornbeck bød hjertelig velkommen, hvorefter man gik til Rådhuset, hvor den store flok bænkedes i den festlige rådhusshal til modtagelse ved borgmesteren.

Modtagelsen på Rådhuset

Politiorkestetret indledte, hvorefter borgmester Julius Hansen bød velkommen på byens vegne.

— De almindelige ord, der siges ved en modtagelse på Rådhuset, kan i dette tilfælde ikke slå til. På magistratens vegne vil jeg byde Dem alle et rigtigt hjerteligt velkommen på Københavns rådhus.

Vi er alle her overordentlig gla-

Fra modtagelsen på Rådhuset. Statsautoriseret revisor H. C. Steen Hansen, Gudrun Fiil og borgmester Julius Hansen.

Hotel Sandkaas
R. Bendtsen
Tlf. Allinge 94

Pension Kilden
v. Chr. Kaas
Sandkaas pr. Allinge
Tlf. Allinge 109 y

Pension »Friheden«
v. Charles Kjøller
Sandkaas pr. Allinge

Hotelpension »Imatra«
v. Sv. Aa. Jensen
Sandkaas pr. Allinge
Tlf. Allinge 156

Turisthotellet
Tlf. Allinge 165 Sandvig

**Nordbornholms
Turistbureau**
Tlf. Allinge 1 Sandvig

Hotel Helligdommen
Erik Jensen
Rø Tlf. 20

Pension Solhøj
Børge Olsen
Strandvej 34 Allinge

Pension Lejeune
v. F. Jensen
Sandvig Tlf. Allinge 339

Pension Klostergaarden
v. Anna & Peder Larsen
Allinge Telf. 167

Hotel Hammershus

KAJ MADSEN — TLF. ALLINGE 312

Pension **ROMANTIK**

Sandvig — Tlf. Allinge 303

Pension Sandbogaard

Sandvig

Telf. Allinge 303

Pension Kjøller
Vestergade 16 Allinge
Tlf. 275

Pension Sandy Hook
v. Alvin Møller
Sandkaas pr. Tejn
Tlf. Allinge 68 v

Pension Aabrinken
Tejn Tlf. Allinge 130 x

Svend Henriksen
Urmager & Guldmed
Aakirkeby

BRISTOL PAPIR CO.

København

Rasmussen & Schiøtz
Civilingeniører & Entreprenører
Münstersvej 19 Kbhvn. V.

Christoffer Nielsen & Søn
Jernbanevej 15 Lyngby

Børge Olsen
Bagermester
Humletoftevej 112 Lyngby

G. Tholstorf
Kolonial - Vin
Toftevang 2 Lyngby 1375

Fabriken »HAKA«
Fuglebjerg

Dansk Trækul-Industri
Slaglille pr. Sorø

Dansk Pose Industri
Lyngby

Hans Ellekær
Møbelmagasiner Lyngby

A/S RAMLØSE SAVVÆRK

Telf. 59

Tømmerhandel

Telf. 59

HARBOES BRYGGERI
Skælskør

de for, at de som led i Deres stævne har ønsket at samles i byens hus.

Det var i besættelsestiden ofte svært at få et billede af, hvad der foregik udenfor København. Besættelsestiden øgede ønsket om større forbindelse mellem hovedstaden og det øvrige land, og dette ønske lever videre idag. Ligeledes var det vel ofte svært for det øvrige land at få et billede af, hvad der foregik i København.

Samfølelsen mellem landsdelene er ikke svækket, men besættelsestiden gav den ny næring.

Det er med ganske særlige følelser, jeg står her overfor de folk, der bar de tungeste byrder i en hellig strid for vort land i kampen for frihed og ret. Hver især var et led i kampen. Ingen vidste, om de levede, når den næste dag gryede.

Kampens dage blev til uger, ugerne til måneder og månederne til år.

Kære gæster. Det er med agtelse og respekt, jeg på byens vegne byder Dem velkommen.

Statsautoriseret revisor H. C. Steen Hansen fik derefter ordet og sagde bl. a.:

Det er i disse dage 10 år, siden

de hvide busser kørte gennem Stortyskland og samlede skandinaverne sammen til hjemtransporten. Begyndelsen var gjort til, at vi kunne skimte friheden forude. I april måned begyndte fangerne at slippe uden for Tysklands grænser.

Vort stævnes formål er at hylde de folk, der satte liv og førlighed

ind for at gennemføre redningsarbejdet.

Idet vi erindrer det, der foregik dengang, udtaler vi vor tak for modtagelsen her på rådhuset.

Formanden for de naziforfulgte sydslesvigere, Ole Petersen, Flensborg tolkede sydslesvigernes tak for indbydelsen.

Gribende højtidelighed i Ryvangen

Fortryd det aldrig.

Det er prisen værd, sagde Frode Jakobsen

Fra Rådhuset kørtes i en lang række busser til Ryvangen. Det var rigtig vinterkoldt, og man kunne på forhånd gætte på, at mange ville falde fra, da man jo kunne vide, at turen til Ryvangen ville blive meget kold.

Det blev også en meget kold tur, men det blev samtidig et af stævnets højdepunkter, og det må siges til stævnedeltagernes ros, at ingen faldt fra — man ville have det hele med.

Foran monumentet vajede Da-chau-klubbens fane, og en afdeling af hjemmeværnet stod æresvagt.

Højtideligheden indledtes med at politiorkestret spillede »Vor Gud, han er så fast en borg«, hvorefter Frode Jakobsen talte gribende om de faldne, om de, der overlevede og om de 10 år, der er gået.

Han sagde:

Snart skal vi fejre ti-årsdagen for Danmarks befrielse. For ti år siden herskede endnu mørket. For ti år siden var den danske modstandskamp en af de hårdeste og blodigste i Europa. Forfærdelig er den overjordiske krig. Folk, der har deltaget i krig er for altid mærkede. Forfærdeligere end den over-

Ryvangen var dækket af et fint lag sne, der gjorde Danmarks mindelund endnu skønnere end på andre årstider. Der var meget koldt, men alle stævnedeltagerne ville med og ingen fortrød turen. Frode Jakobsen talte gribende, politiorkestret spillede, og der nedlagdes flere kranser.

Hector A/S
København

Parfumeriet »Libelle«
Strandvej 191 Hellerup

Scotch Tape
Sole Distributor for
Danmark
Kaj Skov A/S
C. 3217 C. 3219

A/S Silikadan
Banegårdspladsen 1
Kbh. V. Minerva 204

Kurela
Degnemose Allé 82
Papir en gros
Brønshøj

Preben Hiul Christensen
Papir - Poser - Papirvarer
Thorshavnsgade 12 Su. 628

Tage Peetz & Co.

O. W. Ivertsen
Tuborg Havn-Hellerup
Tlf. Helrup 7502 - 7505
Rigstelefon 94

Chr. Andersen
Bygningsmaterialer A/S
Frederiksberg Bredegade 11 a
Kbh. F. Fa. 6555

**Scan Commercial
Company**
Kompagnistræde 16 - 18 Kbh. K

»Det levende Lys«
Asp Holmblad
Blegdamsvej 104

Kaj Kogsbøll
Papirhandel
Bogtryk - Kontorartikler
Rørholmmsgade 2, K Palæ 7895

I/s Cirkusetablissementet

København

Firma **CHR. OLSEN**
Gothersgade 103 København K

FOLKETHEATRET

Direktion: Thorvald Larsen
Nørrevold 50 - København K

G. SALICATH & CO.
Frederiksberggade 23, København K Tlf. Byen 8712

1/5 GLUD & MÅRSTRAND
KØBENHAVN S

Dagmar-teatret

Jernbanegade, København K

Frederiksberg Teater

Frederiksberg alle 102 - København

jordiske krig er den underjordiske. Danmark vandt sin frihed. Forholdsvis få betalte prisen. Der er dem, der ligger herude. Men der er også dem, der må leve videre. Leve videre med sår i sjælen, som aldrig kan heles. Sår, som undertiden rives op af en uforstående verden.

Da jeg var dreng, kom jeg på en højskole. Blandt karlene var der en ung sønderjyde. Han havde været med i den første verdenskrig. Hvor var det spændende! Han måtte rigtig have noget at fortælle. Det blev en skuffelse. Han var ikke til at slå et ord af. Jeg forstod det ikke dengang. I dag forstår jeg det.

Det er en smuk tanke, at Kammeraternes Hjælpefond har ønsket at samle nogle af de kammerater, der har betalt det dyrest. Og det er en smuk tanke, at de levende kammerater her samles for at minde de døde.

Frihedskampen kostede liv. Men den gik først og fremmest ud på at redde mennesker. Den danske modstand var først og fremmest to ting. Sabotage mod jernbaner, der førte soldater fra Norge til den kæmpende front i Frankrig. Sabotage mod fabrikker, der lavede våbnene til tyskerne. Begge dele var en indsats for at forhindre, at tyske soldater eller tyske granater nåede rettidigt frem til at knuse dem, der kæmpede også for *vor* frihed.

Der er undertiden nogle, der siger, at de, der ligger her omkring os er døde forgæves; at det hele var spildt. Der er ingenting, der gør mig mere ondt, end når nogle af dem, der ofrede mest, siger, at det var til ingen nytte. Det skærer os i sjælen, der bærer det tungeste ansvar fra de år.

Jeg forstår bitterheden over for onskabsfuld bagtalelse af det, vi gjorde — fordi ingen andre ville gøre det. Jeg forstår bitterheden hos nogle af dem, der betalte det meste. Men når man taler om »forgæves«, fordi man synes, krigsforbryderne er blevet behandlet for mildt, hvor er det så ikke småt og ligegyldigt!

Nej det var ikke til ingen nytte.

Vi levede livet i vort sædvanlige tummerum. Den frihedsgenerationer havde tilkæmpet sig — langsomt og under ofre — var for mange af os blevet noget selvfølgeligt. Under besættelsen lærte vi først til bunds, hvad vi ejer, og hvad vi kan tabe.

Der er nogle, der fik det hele foræret. På grund af deres egen holdning eller på grund af tilfældighed. Der er nogle, der gav alt, hvad de ejede. Nogle, der gav livet. Nogle, der gav deres kæreste. Der er mange, der sidder tilbage med dybe sår, som aldrig kan heles.

Jeg ved, at I, der er til stede her, hører til dem, der har betalt det dyreste. Jeg ved ikke, om nogle af jer vakler over for prisen. Men jeg ved, at det var prisen værd. Og jeg beder jer, hvor meget I så end har lidt: Fortryd det aldrig! Fortryd det aldrig!

Der nedlagdes kranse fra Kammeraternes Hjælpefond, fra kammeraterne i Kolding fra sydslesvigerne, og hele forsamlingen sang med på »Altid frejdig«.

Der var nu et par fritimer, inden man atter skulle samles.

Festmiddag i National-Scala

Kl. 19,20 bænkedes 425 plus gæster i den store sal på National Scala.

Fondens formand, konsul Kaj V. Dahl, bød velkommen: Kammeraternes Hjælpefond byder vore gæster hjertelig velkommen, sagde han. Vi takker Deres kongelige højhed, fondens protektor prins Axel og prinsesse Margaretha, fordi de har villet komme til stede ved denne festlighed, hvor hovedvægten er lagt på samværet mere end på det kulinariske.

Velkommen til den norske ambassadør og den svenske ambassadør, legationsråd Munck og samtlige øvrige til denne lejlighed specielt indbudte.

Velkommen til de 25 sydslesvigerere. Vi er alle glade for at se dem heroppe.

Men mit velkommen gælder naturligvis også i høj grad jer kammerater. Det må I ikke være i tvivl om.

På National Scala: Anne Mogensen, Horsens, morer sig over en munter bemærkning fra plantagejer Svegaard, Vejby. Til højre ses overbetjent Willads Jensen og korrektør Oluf Rikhoff, begge Århus i en alvorligere samtale.

Jacob Kjellerup
Trælast-Agentur
St. Kongensgade 27 København

Vagn Overbye
Trælast en gros Agentur
Vester Voldgade 100 Kbh. V.

De bedste Hilsener og Ønsker
for Fremtiden sendes alle mine
gamle Kammerater
Res. 31

H. Bjerregaard Jensen
Frederiksdalsvej 21
Tlf. Fr.dal 6454

A. Thomsen
Møbelforretning
Jagtvej 55 Taga 1225 - 7051

O. Møller
Isenkram - Udstyr
Glas - Porcelæn
Tlf. 246 Holte Tlf. 246

M. Sæ Poulsen
Aut. Installatør
Strandvej 187
Tlf. Hell. 5026

Magasin du Nord
Søborg

Holte Automobil Central
Holte 545

Holte Installationsforretning
Brdr. Madsen Tlf. Holte 1053

Bo- Nyt
Jagtvej 35 Taga 9214

Kaj Nielsen
Møbelhandler
Falkoner Allé 5

Stiedl & Søn
Vesterbrogade 9 B Kbh. V.

**VIKTORIA
VIPPE
VINDUET**

R. Collstrop A/s

København

Mikroværk A/S
Sydmarken 32 - 38
Telefon Søborg 4838

Valdemar Nielsen
Brolæggerstræde 12 Kbh. K.

W. Løwner
Vesterbrogade 9 B Kbh. V.

Monberg & Carøe
Amaliegade 26 Kbh. K.
C. 6081 C. 6083

Aktieselskabet P. Bork & Co.

Dr. Tværgade 28 København K. Byen 2150

INGENIØR JOHS. JØRGENSEN
Gl. Strand 50² København K.

Brdr. Andersen & Co. A/s
HELLERUP

FRITZ G. EISENSØE Murermester & Entreprenør
Damsø 22 Troels Lundsvej 28 København F. Damsø 8196

PIRAT SALTPASTILLER

HARIBO LAKRIDS A/s

København F.

PREBEN SCHØNNING

Raadgivende Ingeniør M. Ing. F. og F. R. I.

Raadhuspladsen 4

København V.

Palæ 2900

Jeg skal tillade mig at udbringe et leve for fondens protektor Hans kongelige højhed prins Axel, der fra fonden startedes til denne dag med vågen interesse har fulgt vort arbejde og stedse været rede med råd og vejledning, når sådant har været tiltrængt.

Derefter fik arkitekt H. Kornbeck ordet:

— Jeg ved ikke, sagde han, hvem det var, der hjalp mig inde i Neuengamme lejren, da jeg var for udmattet til at gå, hvem der delte sin sidste humpel brød med mig eller gav mig sin sidste cigaret. Jeg ved bare, at det var en kammerat. Men i dag skal vi også mindes dem derhjemme, vore tapre koner, som levede i frygtelig uvished om vor skæbne.

Statsautoriseret revisor Steen Hansen, sagde i sin tale, at modstandsbevægelsen blev de små landes stemme. Derfor kunne det nytte. Han hyldede de danske i Sydslesvig og nordmændene for deres heltmodige kamp for friheden. Sverige bragte revisoren en tak for hjælpen i nøden. Det er nu 10 år siden, at Folke Bernadotte rakte os en hånd på vejen tilbage til livet. Med det sammenhold, der er i Norden, har vi vist den øvrige verden, at talen om skandinavisme ikke er tom snak.

Prins Axel hyldede enkerne

Prins Axel hyldede de tre enker, som var til stede, fru Kaj Munk, fru Theodor Jensen og fru Fiil.

Den norske ambassadør, Jens Bull bragte en varm tak for de smukke ord, der havde lydt. Han hyldede på sin side Danmark. I begge vore lande viste der sig at være uanede reserver, da det kneb, sagde ambassadøren.

Overlærer Johs. Fosmark rettede en særlig hilsen til 25 danske fra Sydslesvig. Overbetjent V. Jensen, Neuengamme-fange nr. 53908, Århus, læste digtet »Neuengamme«, som han selv har forfattet:

Neuengamme —

Dansk Politi og andre:
Husker I denne Lejr,
hvortil os Tyskerne slæbte,
da endnu de tro'de paa Sejr.

Danske civile, der kæmped'
med os for Frihed og Ret
enten med Ord eller Vaaben
mindes med Gru denne Plet.

Neuengammes rygende Skorsten,
Galger og grønmal't Bårak,
hvor Stank af raadne Kaalrabi
og Lig i hvert Aandedrag trak.

Sødladen Duft, der stadig
hen over Lejren hang —
Husker du Marchmelodien
og Fangernes vemodsfyldt' Sang.

Ude: Røg mod en Himmel
fra Krematoriets Hus.
Inde: Lugt fra Latriner
og Hærgen af Lopper og Lus.

Timevis lange Appeller
i Taage, i Regn og i Slud —
Sirenerne Hyl om Natten,
der ofte kaldte os ud.

Susende Piskeslag ramte
de bagest løbende Mænd,
naar Luftalarmen os kaldte
til Kælderens mørke Gem.

Sammenstuvet der stod vi
og stirred' mod Himlen op —
flammerødt Skær i det fjerne,
der rystede Sjæl og Krop.

Dumpe Drøn, der fortalte
om Flyvernes blodige Leg,
om Maal, der blev trufne af Bomber.
Vi husker det, du og jeg.

Husker du Døden med Leen,
Neuengammes Vartegn han var,
tro Kammerat med Sulten —
Lejrens mest velkendte Par.

Husker du Fange-Orkestret,
der, tvunget, hver Dag stemte i,
det blev for mange det sidste,
de hørte før alt var forbi.

De naziforfulgte sydslesvigere deltog med 25 mand. De havde oplevet en gestapotid fra 1933—45. Fra venstre ses flensborgerne Fr. Kriewietz, Ole Petersen, Max Petersen og Chr. Hansen i samtale med overlærer Johs. Fosmark. Bagved ses maskinarbejder Børge Pedersen, København.

Nordholts
Margarinefabrik
Varde

I/S Europa
Fiskeeksport
Esbjerg Tlf. 1880

Esbjerg Betonvarefabrik
Vedbæk Tlf. 4375 - 2261

Gammelby Teglværk
P. E. Munk
Esbjerg Tlf. 1080

Bonbonnieren
Esbjerg

International Transport
H. P. Therkelsen
Krusaa Tlf. 9454

Fodtøjsmagasinet
Anker Holst
Indeh.: Emil Petersen
Haderslev

H. B. Langvad
Optiker
Nørregade 26 Haderslev

Daniel Bruhn
Isenkram & Udstyrsforretning
Haderslev Tlf. 85

Uldvarehuset
Storegade 49 Tlf. 2904
Haderslev

Valdemar Christensens
Installationsforretning A/S
Haderslev Tlf. 23742

Kaj Ludolf
Foto - Kino
Bispegade 7 Tlf. 21319

P. Deichmann
Landbrugsmaskiner
Haderslev Tlf. 22770

Holm & Molzen A/S
Kul - Koks - Briketter - Brændselsoier
Haderslev

Henry Christiansen
Tømmerhandel
Haderslev Telefon 22541

N. C. KLOSTER
Haderslev

Aktieselskabet »Hydor« Maskinfabrik
Haderslev/Danmark
Tlf. 21658

A. Hundevadt
Haderslev

Fra National Scala: Fondens formand, konsul Kaj V. Dahl, tandteknikermester Leo Kæraa, Århus, og Gudrun Fiil fra Hvidsten. Bagved ses bibliotekar O. Leth, Sorø.

Telegram til kongen

Der afsendtes følgende telegram til kongen:

Deres Majestæts tro partisaner fra besættelsestiden samlede i residensstaden til 10 års mindestævne, sender Deres Majestæt vor aller underdanigste hilsen.

Senere på aftenen indløb følgende svartelegram:

Hr. Kaj Dahl, Partisanernes mindestævne K. H. Hjertelig tak til alle for den venlige hilsen.

Frederik R.

Ole Petersen, Flensborg overrakte Kornbeck en takkegave og skildrede iøvrigt levevilkårene på den anden side af grænsen for de folk, der havde bekæmpet nazismen.

Klokkespil indledte højtideligheden ved Helligåndskirken

Allerede søndag morgen startede man kl. 8,30. Det skete ved en højtidelighed ved mindesmærket for den ukendte kz-lejrfange ved Helligåndskirken.

Det var planlagt, at politiorkestret skulle spille også her, men orkestret måtte melde fra, da den stærke frost umuliggjorde blæsermedvirken i det frie.

Man fik da en smukt virkende erstatning af organist Edwin Nielsen, der spillede et par koraler fra Helligåndskirkens klokkespil.

Derefter talte pastor Poul Riis, tidligere Neuengamme og Dachau.

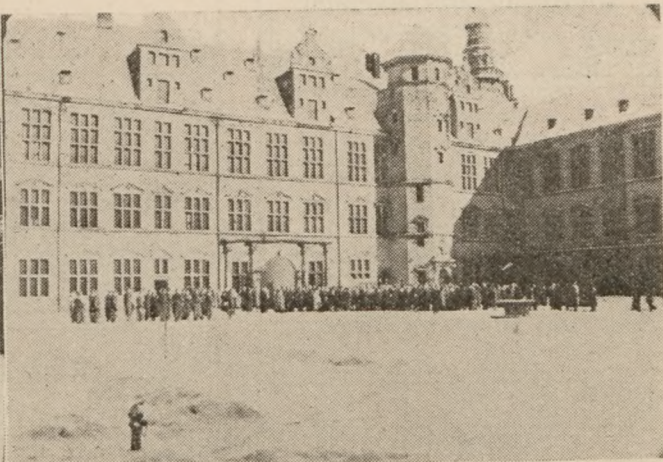
Han sagde:

Når vi idag begynder vort samvær i stilhed for den ukendte fange, der satte livet til i de tyske tilintetgørelseslejre, så er det sikkert med en følelse af et fællesskab, der engang var.

Intet binder sammen som fælles lidelse. Det erfarede det danske folk i besættelsestiden. Dette folkefællesskab var vel rigdommen, vi fik med fra de tunge år!

Og vi, der fik rejsen til Tysklands fængsler og koncentrationslejre, oplevede jo i særlig grad, hvordan mennesket under lidelserne rykkede sit medmenneske nær.

Vi fik — man kan næsten sige i dobbelt forstand — set mennesket afklædt. Aldrig har nogen af os

Ved monumentet ved Helligåndskirken for den ukendte kz-lejrfange talte pastor Poul Riis om morgenen. Fanen bæres af Dachau-klubbens formand, Svend Busk. Til højre: Optagelse fra besøget på Kronborg.

Landvaskeriet »Fredlighed«
Kgs. Lyngby

Orla Jensen
Kød, Flæsk, Pålæg
Hovedgaden Lyngby

Sigfred Hansen
Manufaktur Glostrup

Herremagasinet
v. Poul Andersen
Hovedvejen 83 Glostrup
Tlf. 431 Privat 629

A. Brauner
Ure - Optik
Hovedvejen 83 Glostrup 1642

Johs. Justesen
Købmandshandel
Hovedvejen 79 Glostrup

Ejnar Th. Andersen
Kolonial- og Viktualieforretning
Tlf. Glostrup 146

Glostrup Dampvaskeri
Hovedvejen 62 Tlf. Glostrup 136

Kornvængets Kolonial
Vin - Tobak - Frugt
Svend Nielsen Ballerup

»Jeanne«
Hovedvejen 104 Tlf. Glostrup 133

Glostrup Materialhandel
Sv. Svendsen
Solvej 1 Glostrup Tlf. 395

Skræderen
Tlf. 909 Hovedvej 81 Glostrup

Hovedvejens Tobak & Vin
Chr. Jensen
Hovedvejen 108 Glostrup 2542

Glostrup Tapet- og Farvehdl.
Hovedvejen 104 Tlf. 561

Når De skal købe
armbåndsure da husk navnet
»BENDO«
Schweizerfabrikat til den
populære pris
Fås kun hos
»TEMPUSURMAGEREN«

K. F. U. M.'s Missionshotel
Hillerød

P. M. Johansen
Bagermester
Hillerød

Einer Jespersens Boghandel
Hovedgaden 9 Birkerød

Maskinsnedkeriet
Hamlet
Helsingør Tlf 1818

Sydsjællands Kaffebrænderi
v. P. E. Andersen
Næstved

Hotel Leidersdorff
Hillerød

Bernina Symaskiner
Hostruphus
Sdr. Banevej Hillerød

Kul - Koks - Pindus
Brændselsolien
Julius Larsen & Søn
Tlf. Hillerød 347

Den mest velsmagende
Sennep er
Alfa Sennep
A/S ALFA Vejen

LE KLINT ^{A/S}
Odense

N. P. Hansen & Co.
Spedition
Østre Havn
ODENSE

S. C. Sørensen ^{A/S}
Ejlskovgade 13 Telf. 2305
Odense

AKTIESELSKABET GASACCUMULATOR
EJLSKOVSGADE 22 - ODENSE

Skandinavisk
Beklædnings Oplag
A. Frederiksen
Ribe

Aktieselskabet
Langlands Bank

Askov Boghandel
NIELS PEDERSEN — ASKOV

A/S SIMON BRØND & CO.
Vejen

som under disse forhold set, hvor meget ordene kammeratskab og fællesskab afslørede af godsind og offersind mennesker imellem.

Men vi oplevede også at se mennesket bukke under ikke bare fysisk, men også psykisk, så det i råde, ondskab og manglende kammeratskabsfølelse kunne gøre ting mod andre, som ingen af os havde troet muligt.

Angsten for sygdom, for sult, for at bukke under var vi fælles om. Særligt trådte fællesskabet frem i de stunder, hvor vi oplevede, at døden gjorde indhug blandt vore kammerater. Aldrig tror jeg, at jeg selv har følt fællesskabet stærkere, end da vi nogle stykker holdt en lille mindestund for en kammerat, døden tog fra os, ca. 24 timer før han skulle have været med en sygetransport til Danmark.

Men også de sparsomme lysglimt bandt sammen. I den forbindelse skal der blot nævnes den glæde, vi alle følte, da vi begyndte at ane noget om den store indsats, der fra forskellig side blev iværksat, og som for os samlede sig i den vældige oplevelse, de »hvide busser« kom til at betyde for os.

I år — 10 år for befrielsen skal der fra alle os, der fik livet og friheden igen, lyde en tak til »Dansk Røde Kors« — til alle kendte og ukendte, der gjorde en indsats for at bringe pakkerne med de uund-

værlige levnedsmidler til os i lejrene!

Vi blev fælles om at opleve den store dag, da resultatet af alt det, der skjulte sig bag Bernadotteekspeditionen, blev til virkelighed. Dengang fattede vi næppe alt, men idag skal der gives udtryk for den tak, vi alle brænder efter at få udtrykt!

10 år er gået. Meget skiller os idag. Men een ting er vi sikkert stadig fælles om: følelsen af, at livet og friheden er en gave, der er lagt i vore hænder, for at gaven skal bruges ret.

Og dette, at livet blev os givet, må i særdeleshed tale til os, når vi standser ved minderne om dem, der måtte give deres liv — ja, vi vil idag lade vore tanker gå til dem, der må bære sorgen og savnets byrde, fordi de mistede en af deres nærmeste, vi vil tænke på dem, der på sjæl og legeme endnu må bære kampens sygdomsbyrde!

Når vi nu med krans ærer deres minde, der måtte betale så dyrt, så lad dette være et symbol på, at de — ukendte som kendte — vil blive husket af os. Lad det styrke os i følelsen af fællesskab i dette, at livet har vi fået for at bruge det ret!

Og vi følger til, at livet er os betruet af Gud, for at vi skulle leve det af Guds nåde til Guds ære!

Til tonerne af »Kongernes konge« vil vi lade vore tanker gå til dem,

der i kampen for friheden satte livet til!

Fru Gudrun Fiil nedlagde kransen fra Kammeraternes Hjælpefond.

Den lange række af rutebiler kørte nu forbi Frihavnen, for at deltagerne kunne mindes det sted, hvor de fleste første gang satte foden på Danmarks jord, da de vendte tilbage til livet.

På Kronborg bød slotsforvalteren, oberst *Stagaard*, velkommen.

Senere marcheredes med Helsingør hjemmeværnsorkester i spidsen til sergentskolen, hvor tobakshandler *Svend Darling*, Hillerød på kammeraternes vegne nedlagde en krans ved mindepladen for faldne militærpersoner under besættelsen, medens hjemmeværnsorkesteret spillede »Guds fred med vore døde«.

Derpå kørtes til Hillerød hvor man spiste frokost på hotel *Leidersdorff*. Hjemmeværnsorkesteret var kørt i forvejen og stod opstillet på scenen, da borgmester *Rich. Børgesen*, Hillerød, på byens vegne bød velkommen i varme og dybfølte ord. Tobakshandler *Darling* takkede borgmesteren.

Efter frokosten besøgte man slottet, hvor musæumsinspektør *Schepele* viste rundt, og slotsorganist *Lauermann* spillede på det historiske orgel.

Kl. 17,50 samledes man for sidste gang til spisning.

Her blev Kornbeck hyldet af flere af stævnedeltagerne, der alle som een udtrykte deres store glæde over den vellykkede week-end.

Man venter udenfor rådhuset på busserne, der skal føre stævnedeltagerne til Ryvangen. Til højre: Men ser en del af de busser, der kørte under turen til Helsingør. De er i øjeblikket parkeret udenfor hotel *Leidersdorff* i Hillerød.

Firma I. Hansen

Vindegade 26 - 28

Odense

Tlf. 616

C. Konners Blondefabrik A/S

Dalumvej 44

Fruens Bøge

A/S I. M. Nielsen & Co.

Odense

Odense Vaffelfabrik

J. P. Schmidt

Hjallese

Odense ny Margarinefabrik

Hjallese

Dansk Frugttørrieri

Hjallese

Odense

Caltex Oil A/S

Nørregade 47

Odense

Chr. J. Hey

Vestergade 5

Odense

1/3 AAGE BILLENSTEIN & CO.

Mageløs 9

Odense 5890

Det fynske Trælastkompagni

AKTIESELSKAB

ODENSE

HANS JØRGENSEN & SØN

Entreprenørfirma — Odense

FYENS DISCONTO KASSE

(BANK-AKTIESELSKAB)

ODENSE

Danmarks ældste private Bank

H. Vildrik-Sørensen

Ingeniør og Entreprenør

Hunderup 202 — Odense

Plovfabrikken »Fraugde«

Odense

Festen i Statsradiofonien

Stævnet fik sin festlige afslutning ved koncerten i radiohuset søndag aften.

Det smukke rum er vel i sin art det festligste lokale, vi overhovedet har i Danmark, og man må sige, at det var et veloplagt publikum, der fyldte det store rum.

Blandt gæsterne var prins Axel, der er protektor for hjælpefondens, prinsesse Margaretha, prins Viggo og en række repræsentanter for det diplomatiske korps.

Programredaktør Vagn Kappel, var speaker.

Til indledning talte fondens formand, konsul Kaj Dahl, Horsens.

Han sagde:

K. H., som jeg har den ære at være formand for, byder alle vore gæster et meget hjerteligt velkommen.

En særlig velkomst til Deres kongelige højheder, fondens protektor, prins Axel og prinsesse Margareta og øvrige medlemmer af kongehuset, de fremmede missionschefer, statsministeren og andre til denne lejlighed specielt indbudte. Et inderligt og dybfølt vel mødt til jer kammerater, til ære for hvem denne festaften er tilrettelagt — mange af jer, der ofrede helbred og frørlighed ved jeres deltagelse i kampen for Danmarks frihed.

På Odden kirkegård står en sten, rejst til minde for de unge danske, der faldt i »Prins Christians første kamp udfør Odden; derpå har Grundtvig skrevet det berømte vers:

De snekker mødtes i kvæld på hav,
og luften begyndte at gløde,
de leged alt over den åbne grav,
og bølgerne gjordes så røde.
Her er jeg sat til en bautasten
at vidne for slægter i Norden,
danske de være, hvis møre ben
under mig smuldre i jorden,
danske af tunge, af æt og af id,
thi skal de nævnes i løbende tid,
fædrenes værdige sønner.

Måtte det vidnesbyrd også engang kunne fremsættes om modstandsbevægelsen for deres arbejdsde og virke i besættelsens tid som

på befrielsens dag til gavn og til fremgang for Danmarks land og folk.

Skuespiller Kjeld Jacobsen læste følgende smukke prolog, »Husker du? skrevet af digteren Halfdan Rasmussen:

I

Husker du døden som tog dem?
Husker du cellen og lejren?
Husker du hadet der slog dem
og kampen der bragte os sejren?
Husker du dem som gik til?
Husker du ofrenes tal?
Ingen har spurgt om du kan og vil..
Du skal!

II

De kom i mørke nætter for at
hente dem.
De brændte dem
De dræbte dem. De pinte dem.
Og livet blev et hælved hvor de kom.
Men smerten ved kun smærtens
ofre om.

De kom med hadet brændende i
sindene.
Som tidselfrø kom pest og død
med vindene.
Sorg bragte de. Og sorg til stilhed
vendt.
Men sorgen har kun sorgens ofre
kendt.

Vi husker døden, smerten, sorgen,
drabene.
I korsets tegn, i støvet, tælles
tabene.
Erindret død. Glemte tid. Syng
våren ind!
For døden er kun død i vore sind.

III

Vi husker jer. Vi husker jer de
dage,
hvor vi bekranser jer og jeres død
og svagt erindrer det som blev
tilbage;
en håndfuld støv, en tidlig slukket
glød.
Vi rejste kors og sten til jeres
minde,
og kaldte mennesket for ven og bror.
Vi har besunget jer, vi som var
blinde.
Vi har bekranset jer med tomme
ord.

Begravet under støv og blomster-
ranker,
forblev i støv. Tungt ånder støvets
ro
hver dag vi blindt forråder jeres
tanker
med ord som myrder jeres drøm og
tro.

IV

Bølger af tid over glemte år.
Bølger af glemsel i vore sind.
Støvet er tyst. Og i mørket slår
stilhedens rytme sin skyttel ind.
Dybt under stjernernes billedstrøm
synger en tråd i en ukendt hånd.
Og af erindring og lukket drøm
væver det svundne et klædebon.
Livet har sunget sig ind deri,
tætner til billede i det grå.
Og under støvet der sang sig fri,
hører du fremtidens skyttel slå.
Stilheden kalder det glemte nær,
støvet til blomstring endnu engang.
væver et mønster af drøm og sang
til den befriede jord, som bær
støvet til blomstring engang.

Statsradiofoniens Symfoniorkester, bestående af 75 musici, spillede på betagende måde »Skæbnesymfonien« af Beethoven.

I Statsradiofonien drøfter Victor Schiøler aftenens program med statsminister H. C. Hansen.

Poul Lauritzen

Haderslev

J. S. Christensen A/S

Haderslev

A/S M. C. Brinckens efft.

Haderslev

Kino Palæet

Haderslev

Poul Christiansen & Søn

Haderslev

Tlf. 23570

**Dagbladet
Dannevirke**

A/S Modersmålet

Haderslev

Smedie og Maskinforretning

Tlf. Verst 28

Verst

HADERSLEV SLOTSVANDMØLLE ^{A/S}

HADERSLEV

Anton E. Grodt

Auto-Transport - Haderslev - Telf. 1511-1512

MICHELSEN & JACOBI

Haderslev

**Ruteautomobil-Aktieselskabet for
Haderslev Amt og By**

HADERSLEV

^{A/S} Nicolai Outzen

HADERSLEV

HADERSLEV FODERSTOFIMPORT ^{A/S}

Haderslev

^{A/S} Severin Schmidt

Haderslev

Michael Hansen

Jern & Staalforretning — Byggematerialer

Haderslev

R. F. HESSELBERG

HADERSLEV

Aktieselskabet Hansborg

(Haderslev Trælasthandel)

Haderslev

Den engelske dirigent Anthony Collins var en lige så stor oplevelse som orkestret. Han fortryllede både musikerne og publikum. Hans direktion var både yderst kultiveret og samtidig iciterende, og det er forståeligt, at bifaldet næsten ikville høre op.

Når det blev netop »Skæbnesymfonien«, der blev fremført denne aften, skyldes det for en stor del, at denne symfoni i særlig grad er komponistens protest-toner mod tvang, en skildring af kampen for befrielsen, en åndens sejr over materien.

»Skæbnesymfonien« havde også en ganske særlig tilknytning til denne aften, fordi de indledende toner blev det historisk berømte kaldesignal, som B. B. C. benyttede som indledning til alle sine udsendelser til de besatte lande.

I sin tale hyldede stats- og udenrigsminister H. C. Hansen de tidligere fanger.

Han sagde bl. a.

I dette ti-år for den store dag, da vi ved vore allieredes krigsindsats i samarbejde med en modstandsbevægelse second to none — opnåede Danmarks befrielse for den nazistiske besættelse, er vi fyldt af taknemlighed og glæde over, at det gik så vel. Vi genvandt herredømmet over et frit land, som vi påny kunne gå i gang med at udvikle under en fri demokratisk ordning.

Statsministerens tak til Kammeraternes Hjælpefond

Indledning til befrielsen kom for os, da det lykkedes Folke Bernadotte med sin hjælpeaktion at frelse de danske, norske og andre fanger ud af de nazistiske koncentrationslejre. Det er denne begivenhed, der i aften fejres af en stor kreds af dem, Danmark skylder så megen tak, og hvis hjemkomst på een gang var så bitter og så glædelig.

Der er grund til at sige Kammeraternes Hjælpefond en tak, fordi denne gruppe har taget initiativ til denne smukke fest for at give de skadelidte et godt og varigt minde med ud i hverdagen.

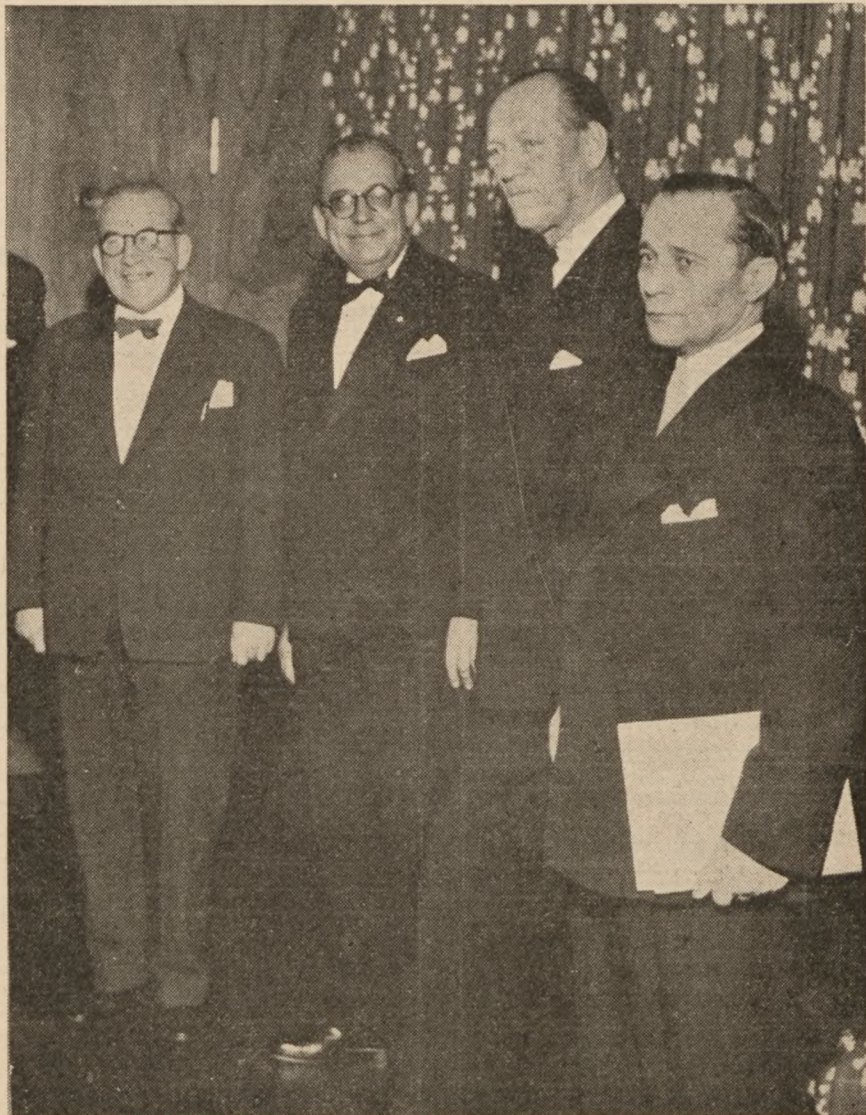
Den svenske hjælpeaktion var

inspireret af den humane tænke-måde, som havde haft så ringe kår under krigen, men som havde overvintret trods al nazismens ondskab og kulde. Det var genoprettelsen af humanismens gyldighed, der tog sin begyndelse, da koncentrationslejrfangerne blev ført hjem. Den varigste arv fra denne tid blev vor viden om, at frihed og liv er eet, og vi erindrer os denne arv når vi, som i dag, tænker tilbage. Men vi erindrer også, ikke mindst ved denne lejlighed, at menneskekærligheden, hjælpsomheden overfor

medmennesket, i foråret 1945 vandt en af sine største sejre på den mest tragiske baggrund, vor generation har oplevet. Lad troen på friheden og respekten for medmennesket, laa medmenneskelighedens og menneskekærlighedens uskrevne og skrevne love da leve i os som den forpligtelse, vi fører med os fremad.

Victor Schiøler spillede derefter sammen med Statsradiofoniens Symfoniorkester og Anthony Collins, Tschaiowski's klaverkoncert nr. 1, b-moll, op. 23.

Victor Schiøler forbløffede endnu

Fra receptionsværelset i Statsradiofonien. Fra venstre: Stævnelederen, arkitekt H. Kornbeck, magister Kaj Aage Bruun, prins Axel og formanden for Kammeraternes Hjælpefond, konsul Kaj V. Dahl, Horsens.

Hindenburg's Eftf. A/S
Rentemestervej 56 Kbh. NV
Tlf. Ægir 4700

Amplidan A/S

O. H. Nicolaisen & H. Kruse
Raadgivende Ingeniører
St. Kongensgade 85

»Jette«
Kildegaardsvej 10 Hellerup

Aktieselskabet
Acumulator- Fabrikken
Lyngby

Hartvig K. Jensen
Frugt, Grønt, Blomster
Bagsværdvej 69 Lyngby 3217

Fotograf Ib Renard
Jernbanevej 18 Lyngby 2471

Ivar Bertelsen
Civiling. Dr. techn.
Engineering & Contracting
V. Boulevard 20 Kbh. V.

W. Oelsner
Rådgivende ingeniør
Frederiksborggade 21 Kbh. K.

E. Hirschsprung
Ingeniørfirma
Badstuestræde 17 København

Erik Willumsens Eftf. A/S
C. F. Richsvej 109 C. 9230
København F.

Dacola Maskinfabrik A/S
C. F. Richsvej 109 C. 5555
København F.

Jørgen Petersen
Isenkram - Bygningsartikler
Hørsholm

Henry G. Larsen
Kongevejen 61 Sorgenfri
Tlf. Lyngby 1093

Elektricitets-Aktieselskabet ASEA

Bredgade 45 — København K.

A. FREDLUND PEDERSEN

Nytorv 11 — København K.

A. Keller

Ingeniør . Jernbanegade 1 - København V.

K. A. LARSEN

Civilingeniør

Frederiksgaards Alle 4

København F.

P. Herskind Diemar

Ingeniør, cand. polyt.

Øster Søgade 32

København K.

Tlf. Palæ 7595

Brdr. Ryø

KASTELVEI 20 KØBENHAVN Ø. TLF. C. 8029

INDUSTRIEL RÅDGIVNING KONSTRUKTION ENTREPRISER
Speciale: GRAFIK EMBALLAGE AFTAPNING

A. Borch Madsen

Lavendelstræde 16 København K. Tlf. Palæ 4145

E. B. Clausen

St. Kongensgade 85, København K.

Glent & Co. A/S

Øster Søgade 32, København K.

ATLANTIC PALACE

København

engang en stor forsamling ved sit enestående spil. Dette elskede musikværk var i de rette hænder, og mon ikke mange erindrede, at det netop var Victor Schiøler, der fra den svenske radio den 4. maj om aftenen i 1945 spillede dette værk, da radioen i de lykkebringende timer blev aflyttet af små som store hjem ud over hele Skandinavien.

Det var da også et meget hjerteligt bifald, der hilste Victor Schiøler som tak for hans præstation.

Så fik stævnelederen, arkitekt H. Kornbeck ordet for at slutte det vellykkede stævne.

Han sagde:

I disse dage — for 10 år siden — rullede greve Folke Bernadottes lange rækker af hvide busser fra de forskellige koncentrationslejre i Tyskland til samlingsblokkene i Neuengamme. — Endnu var vi ikke befriet, men vi vidste, at det første store under var sket, og nogle få uger senere kom vi hjem til et frit Danmark, og vi begyndte vor gerning igen med et livsmod og en begejstring, som kun de kender, der i ordets bogstaveligste forstand har fået friheden og livet tilbage.

Forhåbentlig inden længe — kan vi samles nede ved Kruså, hvor alle tysklandstransporterne passerede — og der mindes vor befrier greve Folke Bernadotte.

Vi kom hjem til et frit Danmark, og vi var så sikre på, at vi skulle begynde forfra i et nyt — et renvasket og udrenset land, og vort store selvfølgeligelige krav er tolket i et par linier af frihedssangen: »En storm har rensat landet ud med opgørets skarpe lud«. — Jeg tror — at de fleste af os mener, at den skarpe lud ikke er nået helt ud i krogene, og det skabte megen bitterhed, der hårdest føltes netop af de, der betalte den højeste pris, de pårørende der mistede deres kære i kampen for Danmarks sag, og de, der aldrig genvandt helbred og førlighed — er det så underligt?

Det var modige mænd og kvinder fra alle samfundslag og partier, der deltog i den danske modstandskamp. Det var mange tusinde danske, der dannede grupperne, kompagnierne og regionerne, og kampen blev hård,

og for en stor part af de tilstede-værende i aften betød indsatsen — fangenskab, tortur og deportation, for mange tusinde betød det døden. Gode danske mænd og kvinder har sammenlagt tilbragt ca. 11.500 fangeår — i fængsler, tugthuse, interneringslejre og koncentrationslejre — er det mærkeligt, at vi har mange, der aldrig genvinder helbred og førlighed. — Er det så underligt, at vi troede, at noget uendelig stort måtte vokse op efter besættelsens onde år?

Bag en national modstandskamp må der altid ligge en sund og stærk idealisme, en fædrelandskærlighed og helst — et lysende eksempel. — Vor gamle konge Christian d. X og dronning Alexandrine blev under besættelsen vore lysende eksempler. Vor gamle konge kunne sige det »Nej« til tyskerne, som vi trængte til at høre, hvor mange andre klarede sig med et »Måske« — »Lad os lempe os frem og hytte vort skind« eller et »Jawohl Herr Befehlhaber«.

Villig til at ofre alt —

I en sådan kamp kræves der altid af hver enkelt deltager, at han må være villig til at ofre alt, uden at kunne gøre krav på noget til gengæld. Modstandskampen var besjælet af denne ånd, — derfor fandt vi hinanden — stor og lille — rig og fattig i et fællesskab og kammeratskab, der ikke må udviskes, selv om vi kan være af forskellig opfattelse om andre ting. Det var Kammeraternes Hjælpefonds opfattelse for 10 år siden, som det er det — idag.

Ud af modstandskampen voksede en helt ny ånd, der var sket en mentalitetsforskydning. I næsten hele den danske befolkning er der en fælles trang — et selvfølgeligeligt: »Kæmp for alt hvad du har kært, dø — om så det gælder«. Vort hjemmeforsvar og vore kvindelige hjælpekorps har taget arven op efter modstandsbevægelsen.

Lad det være den tak, vi har fået for vor indsats.

Er modstandskampens kvinder og mænd, vore døde kammerater og de skadelidte glemt ude i det danske

folk? — Dette spørgsmål må besvares med et klart nej. —

Over 50 steder rundt om i landet har der forud for dette stævne været holdt foredrag og vist filmen »Hjemkomsten« for endnu engang at erindre om en ond tid og samtidig skaffe de nødvendige midler til stævnet, og folk er strømmet til i tusindvis. Da offentligheden blev rigtig klar over, hvad det drejede sig om — var det som om en 10 år gammel lavine kom i skred, derfor blev det en let sag at skaffe midlerne. Den danske presse var storartet, og vi fik bistand og mødte imødekommenhed, hvor vi kom frem. At vi gamle kammerater er glade for at ses igen er en selvfølgelig, men det er nu en god ting at vide, at vi har hele det danske folk bag os.

I en radioudsendelse ville det tage alt for lang tid særskilt at takke alle de institutioner og enkeltpersoner, borgmestre, studenterangere, orkestre, ja hele byer o. s. v., der har bistået os ved forberedelserne til dette stævne. Må jeg nøjes med at sige: Tak alle sammen! Tak til hver enkelt og også til kunstnerne, der har medvirket i aften.

Men hvorfor har vi mødt al denne velvilje overalt? Ja det er nemt at svare på. — Alle har ønsket at bekræfte over for både syge og rask: »I er ikke glemt«. —

Gennem 10 år har fonden haft sit eget blad »Pigtråd«, der er blevet bindeleddet mellem fangekammeraterne. Kammeraternes Hjælpefonds virksomhed og størrelsen af den hjælp vi har ydet — ca. 550.000 kr., er derfor kendt i vide kredse, men vi må på denne dag ikke glemme vor storebror — Frihedsfonden. Lige siden starten har Frihedsfonden været os en god storebror, og hjulpet os ved bedømmelsen af næsten alle hjælpesager. Det er derfor naturligt, at vi takker Frihedsfonden for godt samarbejde.

Om få minutter er dette stævne forbi, og vi rejser hjem, forhåbentlig et smukt minde rigere.

Vi har set hinanden igen og forhåbentlig har vi alle haft et par gode dage sammen, men Kammeraternes Hjælpefond håber, at dette

Harald Petersen & Søn A/S
Postgiro 7434   Vejle   Tlf. 3400

Munk Christensens
Boghandel
Nørregade 22   Tlf. 33
Vejle

A/S Carl Hansen's Rutebiler
Vejle

Aktieselskabet
**Grejsdalens Stole- og
Møbelfabrik**
Vejle

E. Martensen
Glud   Tlf. 19
Installatør

**Sig »Lego« naar De køber
Legetøj
det er Kvalitet**
A/S LEGO   Billund

**Landbo Sparekassen i
Horsens**

**Horsens Trælasthan-
del**
Aktieselskab

**Horsens Dynamo- &
Elektromotor Fabrik**
Aktieselskab

Møller & Jochumsen
Horsens

**Petersen & Sørensen
Tobaksfabriker**
Horsens

**Hede Nielsens
Fabriker A/S**
Horsens

Boje & Brochner $\frac{1}{s}$

VEJLE

Biograf Teatret
Tlf. Vejle 882

C. F. Christensen
Vejle

**Margarinefabriken
»Koldinghus«**
Kolding

C. F. Christiansens Conditori
Tlf. Vejle 425 & 468

Th. Vittrup's
Uldvare- & Tæppefabrik A/S
Vejle

Sigurd Stenhøj I/S
Maskinfabrik
Barrit

Chr. Lauritzen $\frac{1}{s}$

TELF. 151   .   HORSENS

HARALD RIX   HORSENS

BARRIT MEJERI

Barrit St.

Kino Palæet

HORSENS

Jette
v. C. C. Mikkelsen
Bogergade 1   Horsens

F. Schur & Co. A/S
Horsens

Jensen & Julsen
Horsens

Otto Nielsen
Sten- & Billedhugger
Tlf. 1770   Horsens

Brdr. Honum
Tlf. Horsens 2577

Sundvejens Bryggeri
Tlf. 514   Horsens   Tlf. 514

Horsens Bank
Aktieselskab

Paasch & Larsen, Petersen
Aktieselskabet
Horsens

Arbejdernes Fællesbageri
Horsens

Horsens Landbobank A/S
Horsens

stævne har været noget mere end blot to glade dage. — Jeg vil ønske, at dette stævne har givet jer forvisningen om, at det fællesskab og kammeratskab, der skabtes i besættelsens onde år, har dybe rødder, således at I aldrig føler jer glemte — aldrig føler, at jeres kamp var forgæves og jeres ofre for store. I har skrevet et smukt blad i Danmarks historie.

Og til alle lytterne vil jeg til slut opgive to tal — Kammeraternes Hjælpefonds giro nr. er 780 — og De kan — straks, om De vil, ringe til Central 16.555, hvis De ønsker at støtte fondens arbejde blandt vore skadelidte landsmænd fra besættelsen.

På Kammeraternes Hjælpefonds vegne siger jeg til alle jer gamle fangekammerater. Tak fordi I kom — Tak for sammenholdet gennem de 10 år — og — på gensyn, hvis I selv vil om 5 år.

Det var dejlige dage, siger stævnedeltager

I disse dage er det 10 år, siden de hvide Busser begyndte at krydse de mere eller mindre ødelagte landeveje i Tyskland for at føre norske og danske kz-fanger til opsamlingslejren Neuengamme, og for os, der kom hjem, er det en af de ting, vi aldrig kan glemme; men den største dag for os var vel nok den 20. april 1945, da vi i de hvide busser kørte ud af helvedet Neuengamme — på vej til livet igen — hjem.

Det er nu 10 år siden, at Kammeraternes Hjælpefond, der tog initiativet til at mindes disse dage, gjorde det på en ualmindelig smuk måde og — er jeg sikker på — til alles tilfredshed. Det var glædeligt at møde en gammel medfange, trykke ham i hånden og sige: »Kan du huske?«, og man kunne da også se grupper af kammerater, som havde været sammen i lejre, sidde og genopfriske gamle minder. Da man under stævnet gik rundt og talte med gamle kammerater, da var det, lige som om der kun var gået eet år, siden vi havde set hinanden sidst, men kammeratskabets bånd binder, selvom der er gået 10 år, og lad os

håbe, at den kammeratskabets ånd vil holde langt ud i fremtiden.

Jeg vil gerne gennem disse linier rette en kammeratlig tak for de to dejlige dage, vi tilbragte sammen, såvel til kammeraterne, der var med, som til K. H. og dens bestyrelse, som alle har gjort et stort arbejde, for at dette stævne kunne klappe

— og det kan vi alle være enige om, at det gjorde.

Jeg vil også benytte lejligheden til at sende vore slesvigske kammerater en hjertelig hilsen.

Endnu engang tak, husk mærkatten, og på gensyn om 5 år.

Børge Pedersen,
København

10-årsdagen for Shellhus-angrebet

Mandag den 21. marts samledes en større kreds ved Shellhusets mindestavle til en højtidelighed.

Kontreadmiral Hans Nyholm talte. Han sagde:

Det er i dag 10-årsdagen for bombardementet på det tyske gestapohovedkvarter her i København, som havde til huse her i Shellhusets bygning

På dette tidspunkt for 10 år siden blev et nøje gennemtænkt og forberedt og vel udført angreb ført ind af et antal jagere fra R. A. F.

Man kan spørge sig selv — og mange har sikkert gjort det — var dette angreb nødvendigt? Øverst oppe under taget sad nemlig et antal gode danske mænd som fanger eller som gidsler — uden tvivl, set med gestapos øjne, som en sik-

kerhed for, at et sådant angreb ikke ville blive sat ind.

De mænd, der ledede frihedskampen her i Danmark har sikkert også haft deres dybeste bekymringer og svære sjælekvaler, før beslutningen blev taget og anmodningen blev rettet til England, og det var disse fangers skæbne, der sikkert vejede tungest, da afgørelsen skulle træffes.

Men det var en nødvendighed. Det mægtige kartoteksmateriale, som gestapo efterhånden havde samlet over modstandsbevægelsens organisation og personel, måtte for enhver pris tilintetgøres, for at ikke organisationen skulle kunne rulles op.

Og et angreb fra R. A. F. var det eneste middel hertil.

Den 21. marts 1945 blev således

Efter angrebet på Shellhuset ompændtes hele huset straks af et flammehav.

Jydsk Dunkefabrik A/S
Hedensted

HADSTEN MØLLE

H. Hein & Sønner's Efft.
Motorfabrik
Strømmen St.   Randerh

Møbellageret »Gorm«
v. Brdr. Hansen
Storegade 9 o. g.
Tlf. Randers 1594

Anker Jensen
Randers Flytteforretning
St. Voldgade 3   Tlf. 33

Randers Fjerkræeksport
v. K. J. Christensen
Vorup Kirkevej 35   Tlf. 3124
Randers

Vejlby
Houmeden 15   Tlf. 2077
Randers

Jydsk Karosseriværk A/S
Randers

**Nordjydsk Andels
Fjerkræslagteri**
Randers

Buchs Bogtrykkeri
Randers

**Socialdemokraten
for Randers og Omegn**

Aktieselskabet
**J. D. Koopmanns
Svineslagteri**
Silkeborg

A/S AARHUS FLYDEDOK OG MASKINKOMPAGNI
Aarhus

K. KRISTOFFERSEN
Vognmand · Fragtgodsekspeditionen
AARHUS   TELF. 22653

Axel Kaufmann
REGINA - AARHUS

A/S CARL FLACHS GARVERIER
Aarhus

KNUD ERICHSEN & CO.
Spedition   Havnegade 4, Telf. 33033   Aarhus

ROSE JENSEN
Murermester og Entreprenørforretning   Randers

Jens Welløv & Ottesen
Strømmen · Randers

RANDERS SKJORTEFABRIK
Randers

AKTIESELSKABET
Landbobanken i Randers

A/s PETER JESSEN
Silkeborg

mærkedag for modstandsbevægelsen — en mærkedag, fordi dette angreb utvivlsomt sparede et meget stort antal gode danske mænds liv i krigens allersidste fase; men det blev også en mindedag, fordi 8 af de mænd, der sad som gidsler øverst oppe, mistede livet ved bombardementet. Det var et af de ofre, der måtte bringes på frihedskampens alter.

Et ulyksaligt uheld bevirkede imidlertid, at andre kvarterer og herunder navnlig den franske skole også blev ramt, hvorved mange, mange småbørn og voksne blev dræbt.

Denne begivenhed, eller jeg vil snarere sige katastrofe, kastede og kaster den dag i dag en mørk skygge over det, der skete den 21. marts.

Samtidig må vi også erindre, at R. A. F. led store tab ved dette angreb.

Disse ofre, både de danske og fra R. A. F., og den sorg som dermed ramte mange hjem, vil vi mindes og tænke på idag.

Ved denne lille mindehøjtid, hvor vi — der dengang sad her som fanger — samles for at mindes vore kammerater, vil vi mindes alle — kendte og ukendte — der blev dræbt, for at kampen kunne føres videre; og vi ved godt, at det tab af danske menneskeliv, der den 21. marts skete her i Shellhuset, kun er for lidt at regne i sammenligning med alle de børn og voksne, der blev dræbt ved skæbnesvangre uheld, men vi, der kunne have delt samme skæbne, vil her mindes vore 8 kammerater.

For ved et mærkeligt forsyn mistede af de 27 af vore kammerater, der, da angrebet fandt sted, sad som gidsler her i Shellhuset, kun disse 8 livet:

Kaptajn Ahnfeldt-Møllerup
Kontreadmiral Carl Hammerich
Løjtnant, stud. jur. Heinz Hocke
Premierløjtnant Helmuth Bartholdy
Jensen

Inspektør Jørgen Palm Petersen
Ingeniør Kornerup Prior
Premierløjtnant Ole Stang
Premierløjtnant Karl Baron Wedell-
Wedellsborg

De faldt på ærens mark og gav deres liv for den sag som de havde kæmpet for.

De faldt som ofre, for at andre og mange flere kunne leve, og derfor må vi, der blev tilbage trods alt nære taknemmelighed over for R. A. F. jagerkommandoet, der rettede dette lammende slag mod det tyske gestapohovedkvarter her i Danmark.

Når vi mindes de faldne og samtidig bøjer os i ærbødighed for deres efterladte, lad os så samtidig udtrykke det håb, at dette offer ikke har

været forgæves, at de, der følger efter os, må nære den samme vilje — som disse mænd havde — til kamp mod enhver aggression og for retten til frit at tro og tale — at dette sidste, trosfrihed og talefrihed, altid må være en af de umistelige rettigheder for alle i vort land.

Vi vil mindes disse 8 mænd og udtale et

Ære være deres minde.

Efter højtideligheden samledes en mindre kreds til et samvær i dagens særlige anledning.

Invalid gennem 11 år bukket under

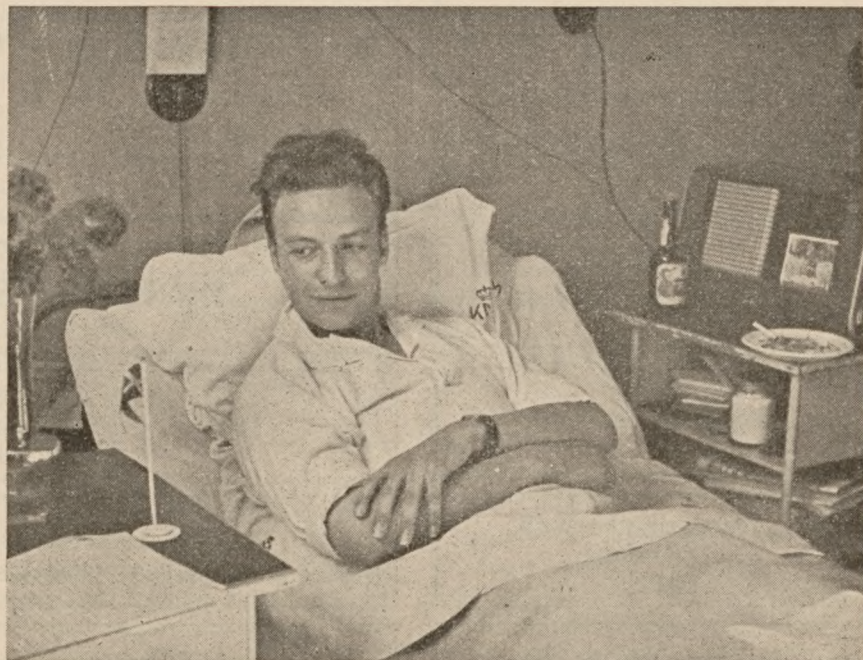
Onsdag den 30. marts begravedes fra Gentofte kirke, Svend Aage Nielsen, der i 11 år var fuldkommen lammet i hele kroppen efter en kamp med tyskerne.

Kirken var smukt pyntet med levende lys og blomster, og et væld af kranse og buketter i hvidt og rødt, fra kendte og ukendte, lå ned langs midtergangen. I koret stod kisten, svøbt i dannebrog og påhæftet frihedskæmperarmbindet.

— Det er med stille ærbødighed, vi er samlet her ved S. Aa. Nielsens kiste, udtalte præsten til det store følge.

— Endnu ti år efter besættelsen kommer alvoren os ind på livet. S. Aa. Nielsen var en af de hårdest ramte, een af dem, der måtte betale prisen daglig fra dengang og til nu, og som alligevel ikke fortrød.

Han blev et vidne om samvittighedens kald, der viste vilje til at ofre af sin egen personlighed, S. Aa. Nielsen var klar over sin skæbne og søgte at få det bedste ud af

Svend Aage Nielsen, da han var patient på militærhospitalet. Han var i 11 år lam i hele underkroppen.

Randes Dagblad
Randers

Gartnerens Salgsforening
i Randers

Eleno Persson
Industrigaarden
Randers

**A/S Bagermestrenes
Rugbrødsfabrik**
Randers

Laksø
*Randers Automobil- &
Cyklelakereri*

Alfred Bøggild
Randers

**A/S Randers Asfalt og
Tjærefabrik**
Randers

Hugo Beck
Glaskunsten
Strømmen - Randers

**A/S Møllestensfabriken
»Engsko«**
Strømmen - Randers

Randers Savværk

**Margarinefabriken
»Blume«**
Randers

Buchtrups Maskinfabrik
Randers

A/S S. C. Sørensen
RANDERS

Factory Holding Co. A/S
Randers

Aktieselskabet
Bryggeriet »THOR«
RANDERS

HARDER & GRUNDTVIG
RANDERS

Mineralvandfabriken »CITO« A/S
Randers

HEJL & CO.
Sølvvarefabrik
Randers

RANDERS AMTSAVIS

A/S KJELDEN & LARSEN
Automobilforretningen
Telf. 2262 Randers Telf. 2750

RANDERS BOGTRYKKERI
Hjørnet af Vestergade — Odinsgade
Randers

Aktieselskabet Strømmens Handelsselskab
Handelsselskab

det ved ikke at isolere sig, men leve med og bevare sit gode humør.

Vor oprigtige deltagelse samler sig om hans allernærmeste, som havde hans fortrolighed.

Minderne gemmes i taknemlighed over hvad han har spredt af ukuelighed og udholdenhed, og dette er hans egne ord — at hvis man hver aften gør status, så vil det næsten

altid vise sig, at man har grund til at være tilfreds. Æret være hans minde nu.

Derefter spillede orgel og violin, Händels Largo, og til tonerne af »Altid frejdig når du går,« blev kisten båret ud til rustvognen.

Henved 20 biler fulgte efter til Hellerup kirkegård, hvor jordfæstelsen fandt sted.

lagt, at der på et tidspunkt, før eller senere, ville komme et samarbejde i stand mellem det ny Tyskland og dets gamle fjender imod vest, rettet mod Rusland.

Trods alle følelsesmæssige reaktioner måtte man godkende denne udvikling, altså tage Vesttysklands oprustning med i købet. Så gjaldt det blot om, at man selv stod så godt rustet som muligt for at man kunne gøre sin indflydelse gældende. Atlantpagten kom derfor på rette tid og sted.

Angående forholdene herhjemme lærte mine samtaler i fangenskabets tid, at yderst få af kammeraterne havde taget deres tidligere standpunkter op til revision. De blev sandelig ved med at være som de altid havde været, også politisk, — selv radikale blev ved med at være radikale. Hvorledes skulle man så kunne forvente noget egentlig nyt herhjemme?

Dette blev som bekendt tydeligt bevist ved det første valg efter krigen, hvor samarbejdsfolken fik folkets almindelige velsignelse, og det er siden fortsat i samme spor.

Det er rigtigt, at jeg gjorde, hvad jeg kunne for at indføre en ny politisk holdning herhjemme og altså også ventede noget mere i den retning, end det der skete i så henseende. Men alle ved, hvordan det gik med dette forsøg. Så godt som alle faldt godt til i de gamle folder; ens gamle kammerater fra krigens tid gjorde, hvad de formåede for at kvæle nye initiativer. Tænk bare på grundloven og den dertil knyttede valglov!

Og hvad det personlige angår, så skete der heller ikke meget der. Hvor mange af de gamle indbyggere i koncentrationslejre og fængsler har ment det ulejligheden værd at tage deres egen personlige stilling til Gud og mennesker op til revision? Hånden på hjertet, — vist ikke ret mange?

Trods mine forhåbninger blev mine bange anelser bekræftet: De store begivenheder blev indkapslet som soldatererindringer og skolehistorier og blev ikke udgangspunkter for et nyt liv. —

Hvad ventede vi af det første 10-år?

Hvordan er det gået med opfyldelsen?

I løbet af få dage fejrer vi 10-året for befrielsen fra det nazistiske åg.

Hvilke forventninger havde vi stillet til dette første 10-år, og hvordan er det gået med opfyldelsen af disse forventninger?

Vi har stillet disse spørgsmål til 4 kammerater, der giver udtryk for hver enkelts personlige overvejelser.

Seminarieforstander, cand. mag.
Paul Holt

Det gælder om, at vi bevarer humøret

Allerførst må jeg tilstå, at jeg ikke havde ventet mig alt for meget af efterkrigstiden og heller ikke overvurderede de virkninger, som besættelsestid og befrielse ville kunne fremkalde i det danske folk og verden i det hele taget.

Jeg har aldrig ventet, at der nu skulle oprinde en ny herlig tid med

fred og retfærdighed både i Danmark og på jorden som et hele.

Det er vel, delvis fordi jeg er historiker og derfor ved noget om, hvordan det er gået hver gang, man er åndet lettet op efter store krige.

Vi så jo, hvordan det gik efter første verdenskrig. Hvorfor skulle de historiske »love« (om man har lov til at bruge et sådant udtryk) nu være sat ud af kraft? Selv om der var lavet godt om på både verdens og Europas politiske kort bestod der stadig en række stater, store og små, stærke og svage, og de blev ved med at have deres særlige interesser at varetage.

Allerede da vi gik og snakkede om fremtiden i koncentrationslejren, drøftede vi den politiske fremtid, og jeg var da ganske klar over, at Det russiske Sovjetrige var indtrådt i Tysklands sted som den stærkeste magt på fastlandet og derfor måtte føre en politik i overensstemmelse hermed. Og som følge heraf måtte alle de andre stater ganske naturligt føre deres politik ud fra denne kendsgerning og det måtte medføre, at Det britiske Rige søgte sig en medarbejder på fastlandet, — således havde det jo altid gjort. Denne medarbejder måtte blive Tyskland under en eller anden form.

Da Tyskland blev delt og sammenlignet med USSR og USA aldrig ville kunne blive en magt af samme rang som før krigen og derfor ikke heller ville kunne blive den samme trusel som før imod andre stater, var det temmelig op-

Auto Hallen
Aut. Renault Forhandler
Silkeborgvej 246 Tlf. 58255
Aabyhøj

Anti- Rust
Aktieselskab
Spanien 65 Aarhus 61

Spare og Laanekassen
i
Aarhus

Gregers Petersen A/S

Aarhus

Textilarbejdernes
Fagforening
Carl Bertelsensgade 3 Tlf. 40904
Aarhus

A/S Olaf Henriksens
Protokolfabrik
Eckersbergsgade 5 Tlf. 35666
Aarhus

Andreas Petersen
Rutebilejer
Sdr. Ringgade 3 Tlf. 42961
Aarhus

Aktieselskabet
Jernkontoret
Aarhus Afdeling

Aarhus Chrom Teknik
Knud Thiede

A/S Tømrmestrenes
Damp- Save- og Høvleværk
Aarhus

Aarhus Motor Compagni A/S

Aarhus

Aarhus Mørtel-Compagni A/S

Havnegade 24-26 . tlf. 22011

Landbosparekassen i Aarhus

Kampmann, Møller & Herskind

Aktieselskab

Aarhus

Dansk Andels Kulforretning

A. m. b. A.

Aarhus

Handelsbanken i Aarhus

Filial af

Aktieselskabet Københavns Handelsbank

Aarhus Sten & Gruskomagni

Nu gælder det om, at man ikke forskanser sig i skuffelsernes bit-terhed, men bevarer humøret. Hvorfor skulle man ikke det? Vi ved jo, hvordan mennesker er i sig selv. De store forandringer sker i det stille og det daglige. Derfor skal vi blive ved med at øse ud af vore erfaringer fra krigens år. Der sås vel altid et frø, der viser sig at have spirekraft til kommende nye og friske dage!

Paul Holt.

Landsretssagfører Otto Jespersen

Det er gået sin skæve gang

Hvad ventede vi os efter befrielsen? Hvem havde gjort sig klart, hvad han ventede? Blev det til andet end vage og ubestemte forestillinger om en ny og bedre verden med færre gnidninger staterne imellem og mindre modsætningsforhold de forskellige samfundslag imellem. Og bedre kammeratskab mellem alle.

I stedet fik vi først og fremmest de spændte udenrigspolitiske forhold, der navnlig i de første år efter besættelsen var både enerverende og deprimerende. Men kunne det, når man skulle se nøgternt på det være andet, eftersom en krig nu engang ikke ændrer menneskenes karakter og i hvert fald ikke til det bedre.

Er verden ikke gået nogenlunde som det kunne forudses — sin skæve gang.

Otto Jespersen.

Vi lærte, at friheden har sin pris

Besættelsen af Danmark uden anden modstand fra dansk side, end den »symbolske« kamp, der fandt sted bl. a. ved grænsen, måtte føles dobbelt ydmygende for en mand, hvis hele liv og virke var viet Danmarks forsvar. Op ad dagen den 9. april, da den fulde konsekvens af det skete gik op for mig, var det som om hele grundlaget for min hidtidige gerning var styrtet sammen.

I ulykken fandt vort folk imidlertid sammenhold og styrke. Løftet »aldrig mere en 9. april« blev givet. Modstandsviljen spirede frem og voksede i samme målestok som fjendens tryk og terror. Dette var en skøn oplevelse for en officer, hvis hidtidige tjeneste var forrettet i de forsvarsnihilistiske mellemkrigsår.

Freden kom. Orden og balance skulle genoprettes i Danmarks hus. Store forventninger skulle indløses.

Først og fremmest skulle »pelsen renses for lus«. Vi skulle igen være »selv hjemme«. Dernæst skulle det danske forsvar genopbygges, og sidst, men ikke mindst håbede i hvert fald jeg på en folkelig samling. Den fælles ulykke havde vist os, at vi alle var i samme båd, og at de skillelinier, sociale og politiske der hidtil havde vanskeliggjort en samling, ikke var uoverstigelige.

Oberst K. Kjeldsen

Nu er der gået 10 år. Er forventningerne indløst? Kun delvis. Vi blev ganske vist hurtigt »selv hjemme«, men hvordan gik det med at få »pelsen rensset«. Det gik i hvert fald langsomt. Hvorfor skulle opgøret med landsforræddere og værnemagere trække så længe ud, og hvorfor skulle benådninger og sagers genoptagelse foretages så ufikst og sårende?

Hvorfor skulle der gå så lang tid, inden den afsluttende drøftelse af ansvaret for den politik, der førte til besættelsen kunne foretages?

Først her kort før 10-årsdagen for befrielsen har rigsdagen sat et parlamentarisk punktum for denne side af sagen.

Megen fortræd og bitterhed har denne langsommelighed voldt i modstandskredse, trods alle de smukke ord, der ved passende lejligheder siges om modstandsbevægelsen. I de andre lande i Europa, der led samme skæbne som vort land, foregik opgøret betydeligt hurtigere end her. Se f. eks. vort broderfolk i Norge. Der ordnede man disse problemer på mindre end 2 år.

Hvad med den folkelige samling? Den blev en utopisk drøm. Dagliglivets vilkår trækker skillelinier, men tilbage har vi dog minderne og forvisningen om, at disse skillelinier ikke er skarpere, end at de kan udslættes af fælles nød og fare.

Een ting fik vi dog ud af den onde tid. Det danske folk lærte, at friheden har sin pris, og at et effektivt forsvar er nødvendigt. Opgaven at genopbygge et dansk forsvar og at udvikle og indarbejde dette i en organisation sammen med andre frihedselskende, demokratiske nationer har samlet langt størsteparten af vort folk. Resultatet er ved at vise sig. En hær, en flåde og et luftvåben afpasset efter vore forhold og opgaver er ved at blive realiteter.

Hertil kommer et hjemmeforsvar. Det er opstået som en nødvendighed og som en følge af en nutidig krigsformer og metoder. Hjemmeforsvaret er et udtryk for den ånd, der besjælede modstandsbevægelsen og er

**A/S Aarhus
Vinterbane**

Aarhus

AARHUS AMTSTIDENDE

Aarhus

**Indendørsarkitekt
Harbo Sølvsten**

Odensegade 4 Telf 2 30 00
Aarhus

Julius Kysters Efterfølgere A/S

AARHUS

**Aarhus Glasimport
& Glassliberi A S**

Aarhus Kul-Kompagni A/s

Aarhus

*Revisionsfirmaet
Svend Pedersen
Aktieselskab*

Søndergade 1 a Tlf. 4801 - 4802
Aut. Tlf. 31399

»Tarantella«

RESTAURANT AARHUS-HALLEN

Aarhus

**N. C. Petersen
Danhøj**

Klosterport 2
Aarhus

Murermester

ANKER JACOBSEN

Telf. 20488

Dalgas Avenue 43

Aarhus

**Karavellen
v. Korshøj**

Aaboulevarden 9 Telf. 31599
Aarhus

Poul Nørholdt

Statsaut. Skibsmægler
Havnegade 4 Tlf. 2 32 11
Telegr. adr.: Tonnage

**B. Christensen's
Maskinfabrik**

Silovej Aarhus

Jydsk Papirvare
Aarhus

**Jydsk
Hypotekforening**

AARHUS

Poul Lehmann

Internationale Transporter
Aarhus

et ægte barn af denne. Hjemmeværnet er et direkte og utvetydigt bevis for, at den modstandsvilje, der voksede frem under besættelsen, stadig lever.

Har det forløbne 10-år således ikke indfriet alle de stillede forventninger, har det dog på eet punkt bragt noget stort og glædeligt, nemlig vist, at flertallet i vort folk står bag løftet »aldrig mere en 9. april«.

K. Kjeldsen.

nationerne og mand og mand imellem.

— Den, der daglig har set krematorieovnsens røg vælte tyk og kvælende ud i luften, den, der bag efter har stået ved de nu kolde krematorieovne i Sachsenhausen og Ravensbrück og sunket en klump, der stadig ville komme igen, — kan ikke andet end skuffes over, at man giver vore kammeraters mor-

dere og vore egne bødler våben i hånd igen og lader de værste af dem, der er tilbage, slippe ud af fængslerne for påny at kunne forgifte tilværelsen for de andre.

Meget er gået i opfyldelse af det gode, vi havde ventet os, men kampen mod ondsken er ikke endt endnu.

Den gang var vi alle enige — er vi det endnu? P. Mahler.

Meget er gået i opfyldelse, men —

Førstelærer P. Mahler

Hvad havde du ventet dig af de første 10 år efter befrielsen?

Hvis jeg selv havde været en af dem, der havde måttet lade livet i kampen for Danmarks befrielse og nazismens åg, ville jeg som mange af dem være gået i døden i troen på, at nu begyndte den tid, hvor livet på jorden skulle blive skønt, og hvor vi timeligt og åndeligt skulle gå ind i en guldalder, der ikke kendte til frygt og angst for tyranni og undertrykkelse. Nu måtte det pres, som alverdens nerver havde været påvirket af, blive løftet og den ganske jord vågne op som af en ond drøm.

Nu ville vi kunne leve fredeligt og trygt — sådan som vi egentlig tror, at det bør være med Guds gode humør — og i hjælpsomhed

Stiftende generalforsamling for ny fangeforening, den 17. maj.

Kammeraternes Hjælpefond vil nu forsøge dannet en kz-fangernes sammenslutning på upolitisk grundlag.

Alle vil sikkert erkende, at flere fangeproblemer endnu ikke er løst, og man er tidligere meget tilbage for at genoplive den første fangeforening »Besættelsestidens politiske Fanger«. — Denne forening kunne ikke gå, fordi den blev politisk og fik politisk slagside, og fordi man i nogen grad forsøgte at påtage sig internationale opgaver, der skulle og måtte blive politisk præget og dele fangerne i to grupper øst — vest.

Igennem årene har vi inden for Kammeraternes Hjælpefond ikke haft noget besvær med linien øst — vest — Moskva — London, eller hvad vi nu skal kalde dem, fordi vi har haft en anden linie, der hedder Skagen — Gedser.

Fonden har oplevet, at raske kammerater uden hensyn til opfattelse, milieu o. s. v. uden betænkning har overladt til fonden deres medlemsbidrag uden betingelser, og vi har efter evne fordelt disse penge i form af hjælp — uden hensyn til politisk opfattelse, milieu o. s. v. — Fonden arrangerede et stort stævne den 19. og 20. marts, og efter de breve, vi har fået, blev det en stor succes. Hvilke kammeratskabsgrupper kom? — Alle — Hvilke politiske partier sendte afbud? — Ingen. —

Når det nu har vist sig, at syge og raske kan mødes, og have det

rart sammen, mon vi alle så ikke også kan mødes og ikke blot drøfte, men også løse de opgaver vi har fælles, og mon vi ikke på kammeratlig basis kan feste sammen — og tænke i fælles baner. —

Selvfølgelig må vi sikre os, at en enkelt gruppe ikke kan erobre alle nøglestillinger, lige såvel må vi også sikre os, at en enkelt gruppe ikke kan stemmes ud, og dette vil være uhyre let, idet man f. eks. kan danne stammen i bestyrelsen i en eller 2 repr. fra hver lejr — Neuen-gamme, Buchenwald, Sachsenhausen, Stutthof, Dachau, Frøslev, fængsler, og så lade denne forsamling vælge et par læger, et par jurister o. s. v.

Lad os være enige om, at vi trænger til en sådan forening, der både vil og kan påtage sig de kammeratskabsopgaver, der er.

Og lad medlemsbidraget blive så lavt, at alle kan være med.

I kan tro, vi kan få det rart sammen, en forening hvor den ene gruppe ikke bekæmper og skamskænder den anden.

Tirsdag den 17. maj kl. 20,00 afholdes stiftende møde i Vartovs store sal. Først forevises den film, der blev optaget under stævnet og evt. endnu en film, hvorefter forslag til love forelægges. Der vil derefter blive valg af foreløbigt arbejdsudvalg, der gennemgår og bearbejder de erfaringer, der er høstet på mødet, hvorefter dette udvalg indkalder til stiftende generalforsamling.

**Hvorfor Hillerød by
sparede på flagene**

Frederiksborg Amts Avis medde-
ler, at man har haft flere henvæn-
delser med beklagelse af, at byen
kun havde opstillet flag ved hotellet
og ikke gennem byen. Man anfører,
at turen jo var lagt gennem selve
byen, for at gæsterne skulle se den.

Borgmester Børgesen svarer, at
man fra byens side kun opstiller
flagallé gennem hele byen, når der
kommer direkte anmodning derom.

Bladet anfører heroverfor, at
kommunen godt selv kunne have
taget initiativet til at rejse flag-
alléen på denne dag.

Stævnet på film

Stævnet blev iøvrigt optaget på
film af selskabet Selandia. Det var
filmsfotograf Ole Neesgaard, man
til stadighed så virke med opta-
gerapparaterne.

Resultatet er blevet en smalfilm
på 250 m, som arkitekt H. Kornbeck
vil fremvise rundt om i landet.

**10-års-dagen for angrebet
på Shellhuset**

I anledning af 10-året for R. A. F.-
angrebet på gestapos hovedkvarter
i København, Shellhuset, har Po-
litikens forlag udsendt en smuk bog
på 79 sider.

Den er redigeret af C. Næsh
Hendriksen og Ove Kampmann med
et rådgivende redaktionsudvalg, be-
stående af P. Brandt Rehberg, G.
Lyst Hansen og Alf E. Olstrup.

Vi skal sener bringe en nærmere
omtale af bogen. Den er trykt i 2000
nummererede eksemplarer, hvoraf
700 kommer i handelen og sælges
til fordel for Frihedsfonden.

Hædersgaven forhøjes

I anledning af 10-året er der i
folketinget fremsat forslag om at
forhøje den årlige hædersgave til
enker efter faldne modstandsfolk fra
800 kr. til 1000 kr. Bidragene til

Handelsbanken i Haderslev

Filial af Aktieselskabet Københavns Handelsbank

Haderslev Amts Sparekasse

Haderslev

Haderslev Bank

Aktieselskab

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

M. Schaumanns Klædefabrik

v/ M. & K. Schaumann

Haderslev

Tydske Tidende

Oplag 1. januar 1954: Hverdage 27.601 - Søndage 33.803

Carl Sørensen
Ramme- og Guldlistefabrik
Mejlgade 46 Tlf. Aarhus 26105

Master Foto
Ankerhus Aarhus

Trauls Erichsens Eftf.
Farveri - Renseri
Vestergade 37 Tlf. 36644
Aarhus

Lundia
Ryesgade 8 Aarhus

Aarhus
Stiftsbogtrykkeri A/S

børn under 18 år vil derefter blive
forhøjet fra 200 kr. årligt til 250
kr.

Ny udgave af »De sidste timer«

Berlingske forlag udgav kort ef-
ter befrielsen bogen »De sidste ti-
mer« — en række breve, skrevet af
modstandsfolk umiddelbart før de
blev ført til henrettelsesstedet. Bre-
vene er samlet af Else Andersen.

Bogen har været udsolgt de sidste
5 år, men der har i denne tid til sta-
dighed været forespørgsler for at
få den.

Forlaget har derfor nu udsendt en
ny udgave, tilrettelagt af kontorchef
Dige fra Frihedsfonden. Den er
forsynet med forord af biskop Øll-
gård, der bl. a. siger, at skulle no-
gen få vanskeligheder med børnene,
behøver man blot at give dem den-
ne bog at læse.

Førsteudgaven manglede 8 bio-
grafier af henrettede fra Ryvangen.

De er alle med i den nye udgave.

DEMOKRATEN

Aarhus

Aarhus Fragtmandscentral

Aarhus

Aktieselskabet C. Langballe & Son

Aarhus

Aarhus Theater

Aarhus

Aarhus Vand

Sct. Nicolauskildes Brøndanstalt

Danmarks fornemste

Aarhus

Marie Christensens Konditori

Aarhus

Tlf. Butik 21933

Thesalon 23023

Skibsmægler

J. GOTFRED JENSEN

Havnegade . Aarhus

Bergmann, Smith & Co.

Statsaut. Skibsmægler

Aarhus

Aarhus Maskinfabrik

En tak til vore kammerater i Danmark

Vi sydslesvigsk naziforfulgte, som har deltaget i Kammeraternes Hjælpefonds festlighed i anledning af 10-året for befrielsen fra det nazistiske tvangsherredømme, takker endnu engang ad denne vej Hjælpefonden for alt, hvad vi har oplevet ved vor deltagelse i de store festligheder i vort moderland Danmark. Vi tænker med smerte tilbage på vore kammerater, som ofrede deres liv for frihed og ret, for menneskeligheden i hele Europa, og for at Danmark blev et frit land, som det var før krigen.

Vi takker for modtagelsen ved ankomsten til Københavns banegård, og kammerat Kornbeck for den hjertelige modtagelse i »National Scala«, og borgmester Julius Hansen, for modtagelsen på Rådhuset og formanden konsul Kaj V. Dahl, samt alle, der talte på Hjælpefondens vegne.

Når man ser tilbage på de højtidssage, som har fundet sted, så må man sige, at det fra begyndelsen til enden var et festligt arrangement. Vi glemmer aldrig mindehøjtideligheden i Ryvangen, hvor Frode Jakobsen i sin tale sagde: »Fortryd det aldrig, det var prisen værd«, hvor så mange af os blev blød om hjertet, — men han havde ret, for hvis modstandsbevægelsen ikke havde været, så havde det vist ligget anderledes med friheden efter krigen, ikke alene i Danmark, men i alle europæiske lande. De ofrede alt, også livet for friheden, og derfor må vi takke vore helte, som gav livet for friheden.

Vi sydslesvigere er stolte over, at vi var sammen med medlemmer fra det kgl. hus, prins Axel og prinsesse Margareta, som sad mellem de helte, der i krigsårene kæmpede for Danmarks frihed og mindedes dem, som blev på slagmarken.

Vi tænker på mindehøjtideligheden ved Helligåndskirken ved den ubekendte kz-lejrfanges gravsted, hvor pastor Poul Riis talte. Så gik rejsen til Helsingør til Kronborg

Slot, hvor vi også besøgte Holger Danske; det var en oplevelse. Vi besøgte Frederiksborg Slot og slotskirken, der i sin pragt gjorde stærkt indtryk på os. Ved et godt frokostbord blev vi hilst af borgmester Rich. Børgesen, som bød velkommen.

Ved ankomsten til København fik vi en god middag i »National Scala«. Der blev i små taler drøftet endnu engang, hvor dejligt dette stævne har været. Der blev udtalt en tak til bestyrelsen og besluttet, at der skulle være stævne igen. Så gik det til radiohuset til koncert, hvor statsminister H. C. Hansen holdt hovedtalen og mindedes vore ofre og helte. Også der var medlemmer fra det kgl. hus til stede; så var festen forbi.

Næste morgen gik det med »Nordekspressen« til Sydslesvig. Vi tænker på de dejlige dage, vi har haft i Danmark. Tak for alt endnu engang, det glemmer vi aldrig.

Længe leve Danmark, vort moderland!

Foreningen af naziforfulgte
sydslesvigere
OLE PETERSEN
formand

Randers-deltagelse ved monument-afsløring i Krusaa

Den 5. og 6. maj har foreningen af gestapofanger for Randers og omegn en udflugt til Sønderjylland. Man starter i 5—6 private biler fra Randers tidligt om morgenen den 5. maj og deltager i højtideligheden i Kruså, hvor det norske regeringsmonument for greve Folke Bernadotte bliver afsløret. Kl. 12 middag besøger man den tidligere Frøslev-lejr, der jo nu under navnet »Padborg-lejren« er dansk militærforlægning. Dagen slutter med en kammeratskabsaften i Sønderborg sammen med gestapoforenin-

borg sammen med gestapofangerne der. Næste dag — den 6. maj, Sønderborg slot, hvis museum rummer den største frihedskamp-samling i hele landet, hvorefter turen atter går hjem til Randers.

Thorsø emigreret

Medlem af Kammeraternes Hjælpefonds bestyrelse, købmand Holger Thorsø, Sønderborg, rejste den 15. april til Californien for at søge helbredelse for en astmalidelse.

Thorsø agter at blive derovre, og da han således emigrerer, er han udtrådt af bestyrelsen.

Thorsø har gennem flere år været et virksomt medlem af bestyrelsen. Han var således ret aktiv vejleder ved overtagelsen af ferie-hjemmet på Kegnæs. Han har været en god vejleder for de mange kammerater, der har nydt den gode ferieluft på Kegnæs, og da mange af dem var ret ukendt med sønderjyske forhold, søgte de gerne råd og vejledning hos Thorsø.

Museet på Sønderborg slot havde i Thorsø en varmhjertet forkæmper, og han deltog ivrigt i indsamlingen om materiale til den nye afdeling, der omhandler materiale til belysning af frihedskampen.

Kammerater fra Dessauer-Ufer

Kammerater fra Dessauer-Ufer og Bullenhuserdamm bedes sætte sig i forbindelse med Egon Nielsen, Skivevej 62, Viborg.

Der arbejdes med planer om en sammenkomst i maj måned.

Dachau-Klubben afholder kammeratskabs-aften i Admiral Gjeddes Gaard. Torsdag den 28. april. Der forevises en film. Der bliver fælles kaffebord og kammeratligt samvær.

Bestyrelsen.